

KAUPAN LIITTO

Uusiutuva kauppa 2035

Elinkeinoelämän suurimman toimialan yritysten ääni ilmastonmuutoksen torjuntaan

Sisällys

Lukijalle: Elinkeinoelämän suurimman toimialan yritysten ääni ilmastonmuutoksen torjuntaan	4
Sanasto	5
Visio menestyvästä, hiilineutraalista kaupasta 2035	6
1. Elinvoimainen kauppa	8
Kauppa toimialana	9
Kaupan taloudellinen merkitys	10
Kauppa ja globaalin toimintaympäristön haasteet	12
Kaupan omien päästöjen rooli	14
Kaupan kädenjälki ilmastonmuutoksen torjunnassa	16
2. Kaupan päästöjen tarkastelu tiekartassa	18
Kaupan toimintaympäristön vaikutus	19
Rajaukset ja päästöjen käsittelytavat	20
Tilastointi	21
3. Uusiutuva Kauppa 2035	22
Skenaariot	23
Hiili-indeksi	24
Perusura-skenaario	25
Sähköintensiivinen ja Uusiutuva kauppa -skenaariot	26
Uusiutuva kauppa 2035 -skenaario	28
Tulevaisuuskuva kaupan toimintaympäristöstä	28
Uusiutuva kauppa 2035 -skenaarion hiilijalanjälkitoimenpiteet	30
Uusiutuva kauppa 2035 -hiilikädenjälkitoimenpiteet	34
4. Muutos syntyy yhdessä	36
Palvelualojen sähköveron alentaminen	38
Hankintatuki ja julkisten hankintojen rooli	38
Omavaraisen sähköntuotannon tukeminen ja pientuotannon alarajan nostaminen	39
Kansainvälisten verkkoalustojen ja EU:n ulkopuolisten toimijoiden vastuiden lisääminen	40
Liikenteen ja infrastruktuurin kehittämisen pitkäjänteisyyden varmistaminen sekä kaavoituksen ilmastokestävyys	41
Tilastointia tulee tarkentaa ja parantaa	42
5. Riskit ja epävarmuudet	44
Kilpailukykyyn liittyvät riskit ja epävarmuudet	46
Poliittiseen päätöksentekoon liittyvät riskit ja epävarmuudet	47
6. Uusiutuva kauppa 2035 -tiekartta	48
Prosessi ja ohjausryhmätyöskentely	49
Asiantuntijahaastattelut ja kommentointi	50

Elinkeinoelämän suurimman toimialan yritysten ääni ilmastonmuutoksen torjuntaan

Kauppa on elinkeinoelämän suurin toimiala ja vastuullinen toimija, joka työllistää lähes 300 000 ammattilaista. Kaupan alan yrityksiä Suomessa on noin 40 000, ja sen asiakkaina ovat koko muu elinkeinoelämä, julkinen sektori sekä kuluttajat.

Ilmastonmuutos on asettanut kaupan sekä koko yhteiskunnan uusien haasteiden eteen. Kuten muutkin suuret muutosilmiöt globalisaatio ja digitalisaatio, ilmastonmuutos muuttaa sekä kokonaisia toimialoja että yksittäisiä yrityksiä. Asiakkaiden muuttuvien tarpeiden tunnistaminen on tehnyt kaupan yrityksistä kyvykkäitä luomaan uusia toimintamalleja, tuotteita ja palveluita – myös nyt, kun Suomi on sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä.

Uusiutuva kauppa 2035 -skenaario ja toimenpiteet perustuvatkin erityisesti yritysten ääneen. Yritysten sitoutuneisuutta ilmastonmuutoksen torjuntaan kuvaavat myös työn poikkeukselliset syntyolosuhteet. COVID-19 pandemia on ajanut taloudet ja yritykset, myös Suomessa, äärimmäiseen kriisitilanteeseen. Kauppa on pitänyt yllä talouden elintärkeitä toimintoja, kuten ruokahuoltoa ja yritysten toimitusketjuja, sekä sopeuttanut toimintaansa. Kaupan keskeistä roolia Suomen toimintakyvyssä tuleekin tukea nyt ja kriisin jälkeen myös ilmastotavoitteiden osalta.

Kaupan omat päästöt edustavat alle yhtä prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, mutta kaupan yritysten ilmastotyöllä on merkittävä kädenjälkivaikutus koko arvo- ja toimitusketjuun sekä asiakkaiden mahdollisuuksiin toimia ja elää hiilineutraalilla, kestäväällä tavalla. Tulevaisuuden kauppa elää laajasta osaamisesta, asiakasymmärryksestä ja kyvystään auttaa asiakkaitaan pienentämään omia päästöjään.

Uusiutuvan kaupan visiona on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja miltei nollapäästöinen vuonna 2050. Uusiutuva kauppa 2035 -skenaariolla aikaistamme kaupan hiilineutraaliutta 15 vuodella. Yksin emme tätä kuitenkaan pysty saavuttamaan. Suomen tulee harjoittaa kansainvälistä edunvalvontapolitiikkaa. Tarvitsemme kannustimia investointeihin ja hankintoihin sekä uusia veroratkaisuja, jotka edistävät kaupan yritysten kustannuskilpailukykyä ja reilua kilpailuasetelmaa globaalissa, rajattomassa taloudessa. Myös julkisia hankintoja tulee suunnata niin, että ne mahdollistavat ilmastokestävien ratkaisujen tarjoamisen taloudellisesti kannattavasti.

Helsingissä 5.6.2020

Mari Kiviniemi

Toimitusjohtaja

Sanasto

Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokolla) GHG-protokolla on maailmanlaajuinen standardi yritysten ja organisaatioiden hiilijalanjäljen laskentaan.

Hiilijalanjälki Hiilijalanjälki tarkoittaa jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy. Hiilidioksidipäästöjen lisäksi hiilijalanjälki huomioi myös muut kasvihuonekaasupäästöt kuten metaanin, dityppioksidit ja hiilivedyt. Hiilijalanjälkeä mitataan ja raportoidaan hiilidioksidiekvivalentteina (lyhenne CO₂-ekv. tai CO₂e).

Hiilikädenjälki Hiilikädenjälki viittaa positiivisiin ympäristövaikutuksiin, joita organisaatio voi saada aikaan tarjoamalla tuotteita tai palveluita, jotka pienentävät käyttäjien hiilijalanjälkeä. Tuotteella tai palvelulla on positiivinen hiilikädenjälki, jos tuotteen tai palvelun hiilijalanjälki on pienempi kuin asiakkaan nykyisin käyttämällä vastaavalla tuotteella.

Hiilineutraali Hiilineutraalius voidaan saavuttaa nettohiilijalanjäljen ollessa nolla, toisin sanoen, kun kasvihuonekaasupäästöjä tuotetaan vain sen verran kuin niitä pystytään ilmakehästä sitomaan. Hiilineutraaliuteen liittyy usein paitsi päästöjen vähentäminen, esimerkiksi toiminnan energiatehokkuutta parantamalla ja uusiutuviin energiamuotoihin vaihtamalla, mutta myös jäljelle jäävien päästöjen kompensointi.

Kompensointi Kompensoinnilla tarkoitetaan hiilidioksidipäästöjen aiheuttamien vaikutusten poistamista hiilinielujen (kuten metsitys), päästökaupan ja vähäpäästöisiin ratkaisuihin sijoittamisen avulla.

Megatrendi Megatrendi on yleinen kehityssuunta tai laaja muutosten kaari, joka tapahtuu maailmanlaajuisesti. Megatrendi on makrotason ilmiö, jolla odotetaan olevan suuria ja pitkäaikaisia vaikutuksia yhteiskunnassa.

Nollapäästöinen Toiminnot saavuttavat nollapäästöisyyden, kun niistä ei synny lainkaan päästöjä, eli toimintojen kasvihuonepäästöjen määrä on nolla, eikä esimerkiksi kompensatiota tarvita.

Scope 1, 2 ja 3 GHG-protokollan mukainen jaottelu yritysten kasvihuonepäästöistä.

- **Scope 1:** Suorat omat kasvihuonekaasupäästöt
- **Scope 2:** Ostoenergia ml. sähkö-, kaukolämpö-, kaukokylmä- ja höyrykasvihuonepäästöt
- **Scope 3:** Epäsuorat kasvihuonepäästöt eli yrityksen tuotantoprosesseissaan tarvitsemien tavaroiden ja palvelujen sekä myytyjen tuotteiden loppukäytöstä aiheutuvat päästöt

Skenaario Skenaario on ennakointiin perustuva kuvaus siitä, miten määriteltyyn tulevaisuuteen päästään tai päädytään. Ne sisältävät aina näkemyksen muutoksen luonteesta ja suunnasta, ja mahdollistavat loogisten syy- ja seuraussuhteiden hahmottamisen.

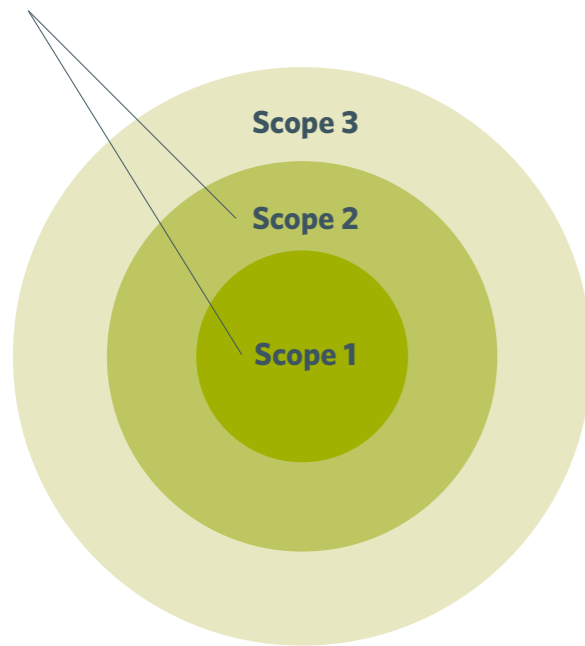
Verkkoalusta Digitalisaation mahdollistama, uudenlainen ja globaalisti kasvava yritystoiminnan muoto, joka tuo yhteen alustan omistajan, palveluiden tarjoajat ja asiakkaat.

Verkkokauppa Verkkokauppa on internetin välityksellä toimiva kauppa. Verkkokauppaan sisältyy kotimainen ja ulkomainen sekä globaali verkkokauppa.

Visio menestyvästä, hiilineutraalista kaupasta 2035

Vuonna 2035 suomalainen kauppa on toimialansa globaali ilmastoedelläkävijä ja saavuttanut hiilineutraaliuden GHG-protokollan mukaisesti Scope 1:n ja 2:n osalta. Uusiutuvan kaupan suorat omat sekä ostoenergian kasvihuonepäästöt vuonna 2035 ovat vähentyneet 83 % tiekartan teko- vuodesta 2020. Vuonna 2050 suomalainen kauppa on miltei nollapäästöinen Scope 1:n ja 2:n osalta.

2035: hiilineutraali, vaatii kompensointia
2050: miltei nollapäästöinen

Siirtymä on parantanut suomalaisen kaupan kilpailukykyä ja nostanut sen arvonnäkökulmasta koko kansantalouteen. Tämän lisäksi suomalainen kauppa on merkittävästi vähentänyt asiakkaidensa toisin sanoen koko muun elinkeinoelämän, teollisuuden, julkisen sektorin ja kuluttajien hiilijalanjälkeä. **Tulevaisuuden kauppa elää laajasta osaamisestaan, asiakasymmärryksestään ja kyvystään auttaa asiakkaitaan pienentämään omia päästöjään.**

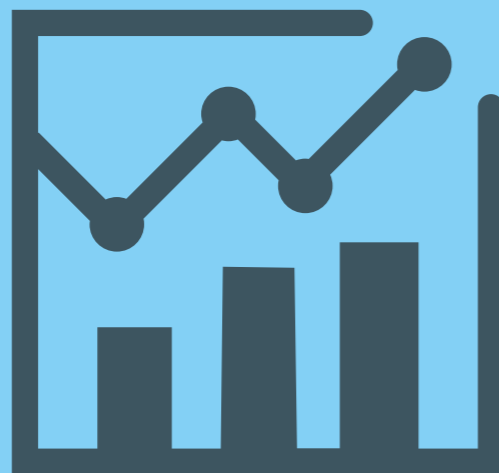
Kaupan omien toimien lisäksi vision toteutumisen ovat mahdollistaneet uudet energiatehokkaat ratkaisut ja älyteknologia, uusiutuvan energian ja lämmön saatavuus sekä päästöttömän logistiikan kehitys. Kansainvälinen edunvalvonta, investointeihin kannustaminen sekä kustannuskilpailukykyä huolehtineet veroratkaisut, kuten sähköveron laskeminen, ovat tukenneet suomalaisen kaupan edelläkävijyyttä. Uusiutuva kauppa 2035 -skenaario vaatii lisäksi nykyistä selkeästi kannustavamman politiikan uusiutuvien energiamuotojen pientuotannon käyttöönotolle.

Skenaario ja siihen perustuva visio on ehdollinen. Se on mahdollinen, jos esitetyt toimintaympäristön ja sääntelyn muutokset toteutetaan.

1

Elinvoimainen kauppa

Kauppa toimialana

Kauppa on Suomen suurin toimiala.

Toimiala jakaantuu vähittäiskauppaan ja tukkukauppaan sekä tuotevalikoimansa puolesta erikoistavara-, päivittäistavara- ja tekniseen kauppaan.

Monipuolinen ja monimuotoinen kauppa on keskeisessä roolissa ihmisten paremman arjen mahdollistajana ja yritysten sujuvan liiketoiminnan ja toimitusketjujen varmistajana.

Erikoiskaupat ovat erikoistavaroita ja niihin liittyviä palveluita tarjoavia vähittäiskauppoja. Erikoiskauppoja ovat mm. vaate- ja kenkäkaupat, huonekalu- ja sisustuskaupat, kodintekniikkakaupat, rauta- ja rakennustarvikekaupat, kirjakaupat, kulta- ja kellokaupat, terveystuotekaupat, optikkoliikkeet, apteekit ja muut tiettyjen kulutushyödykkeiden myyntiin erikoistuneet vähittäiskaupat. Vähittäiskaupan kaikista yrityksistä valtaosa on erikoiskauppoja.

Päivittäistavaroihin luetaan ruoka, juomat, teknokemian tuotteet, kodin paperit, tupakatuotteet, lehdet ja päivittäiskosmetiikka. Marketkaupan lisäksi päivittäistavaroiden vähittäiskauppaan lasketaan elintarvikkeiden erikoismyymälöiden, huoltamoiden ja halpakauppojen päivittäistavaroiden myynti. Päivittäistavaramarkkinoihin luetaan myös Foodservice (HoReCa) -tukkukaupan asiakkaiden, kuten julkisten laitosten päivittäinen

ruokahuolto sekä muiden asiakkaiden, kuten yksityissektorin ravintoloiden, kahviloiden ja henkilöstöravintoloiden myynti. Myös alkoholijuomien vähittäismyynti luetaan EU-tilastoinnissa päivittäistavaramarkkinoihin.

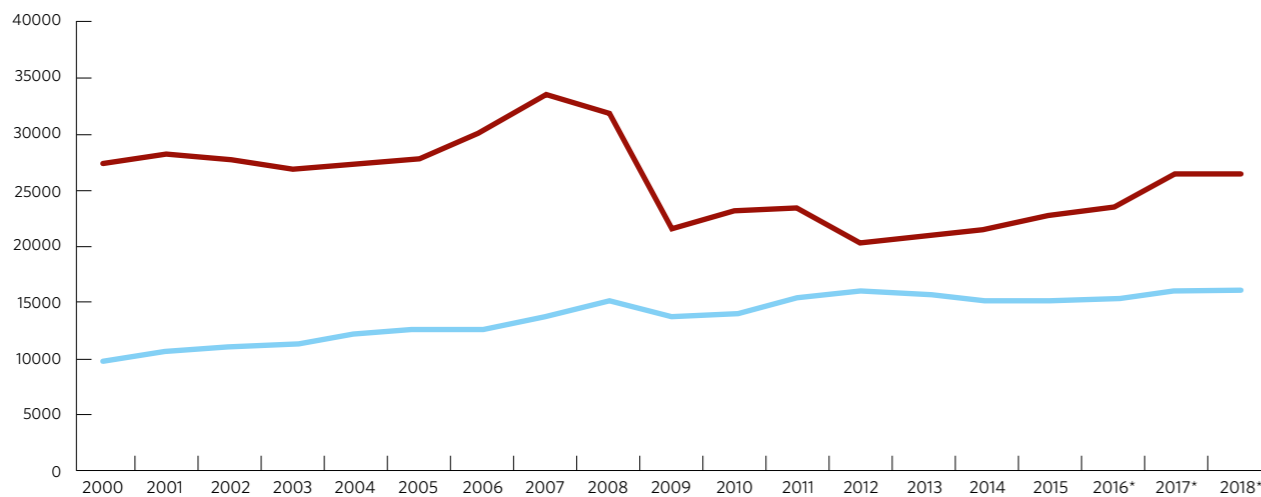
Tekninen kauppa on pääasiassa yritysten välistä kauppaa: teollisuuden, rakentamisen, vähittäiskaupan ja logistiikan tarvitsemien tuotteiden kuten raaka-aineiden, osien, komponenttien, tarvikkeiden, koneiden ja järjestelmien maahantuontia ja myyntiä sekä niihin liittyvien ratkaisuiden ja palveluiden toimittamista. Teknisen kaupan merkitys teollisuuden ja rakentamisen kilpailukyvyn kehittämisessä on keskeinen. Tekninen kauppa ylläpitää teollisuudelle välttämättömien tuotteiden saatavuutta ja varmistaa niiden laatua.

Kaupan taloudellinen merkitys

Yksityisten palvelujen osuus kansantalou-
temme arvonlisästä oli vuonna 2016 yli
50 %. 2000-luvulla kaupan osuus brutto-
arvonlisäyksestä on pysytellyt 9-10 %:ssa
ollen yksi suurimmista yksityisistä toimi-
aloista. Kaupan nettoarvonlisäys kansan-
talouteen on 60-70 % koko teollisuuden
nettoarvonlisäyksestä.

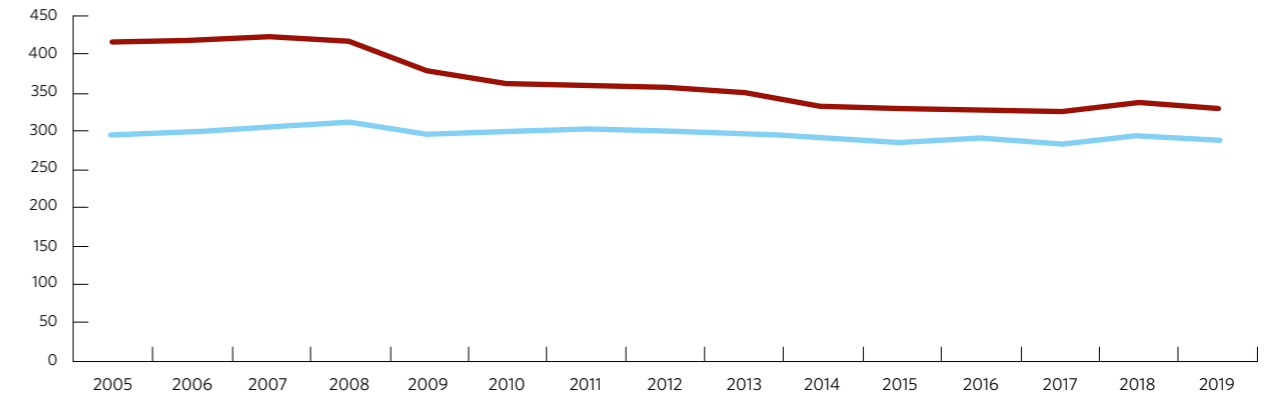
Yksityiset palvelut ovat Suomen suurin työl-
listäjä. Vuonna 2018 jo lähes puolet työtun-
neista tehtiin yksityisissä, markkinaehtoisissa
palveluyrityksissä. Kauppa työllistää lähes
yhtä paljon kuin koko teollisuus yhteensä, ja
sen 300 000 ammattilaista ovat merkittävä
muutosvoima yhteiskunnassa, yrityksissä ja
omassa lähipiirissään.

ARVONLISÄYS (NETTO, PERUSHINTAAN)

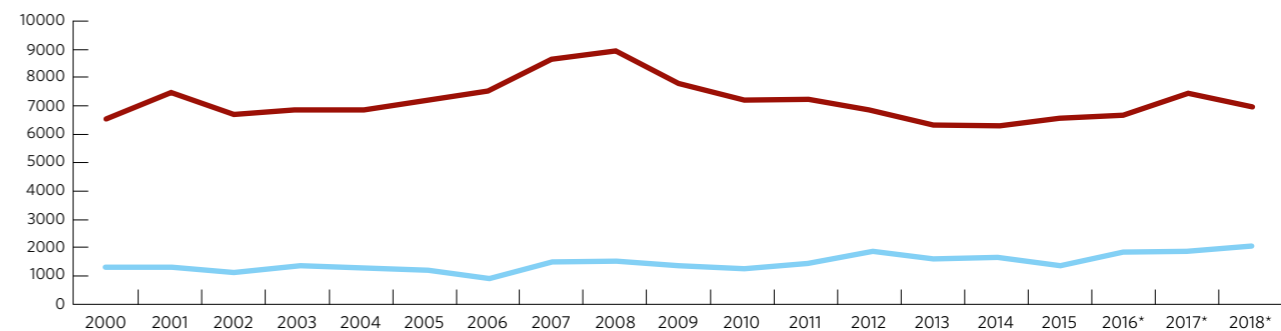
■ Teollisuus
■ Kauppa
Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus

TYÖLLISET, 1000 HENKILÖÄ

■ Teollisuus
■ Kauppa
Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus

INVESTOINNIT, MILJOONAA EUROA

■ Teollisuus
■ Kauppa
Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus

Kauppa on yksi suurimmista elinkeinoelämän investoijista ja tekee paljon hankintoja kotimaassa. Hankintojen ja investointien kautta kauppa luo myös työllisyyttä muille toimialoille. Kauppa on ollut tasainen investoija koko 2000-luvun.

Kaupan toimiala kasvattaa edelleen rooliaan ja arvonlisäystä siirtymässä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. Tätä viedä eteenpäin kaupan palvelullistuminen, uudet liiketoimintamallit ml. vuokraaminen ja elinkaariratkaisut sekä investointien suunta kohti hiilineutraaleja ja hiileneutraaleja ratkaisuja.

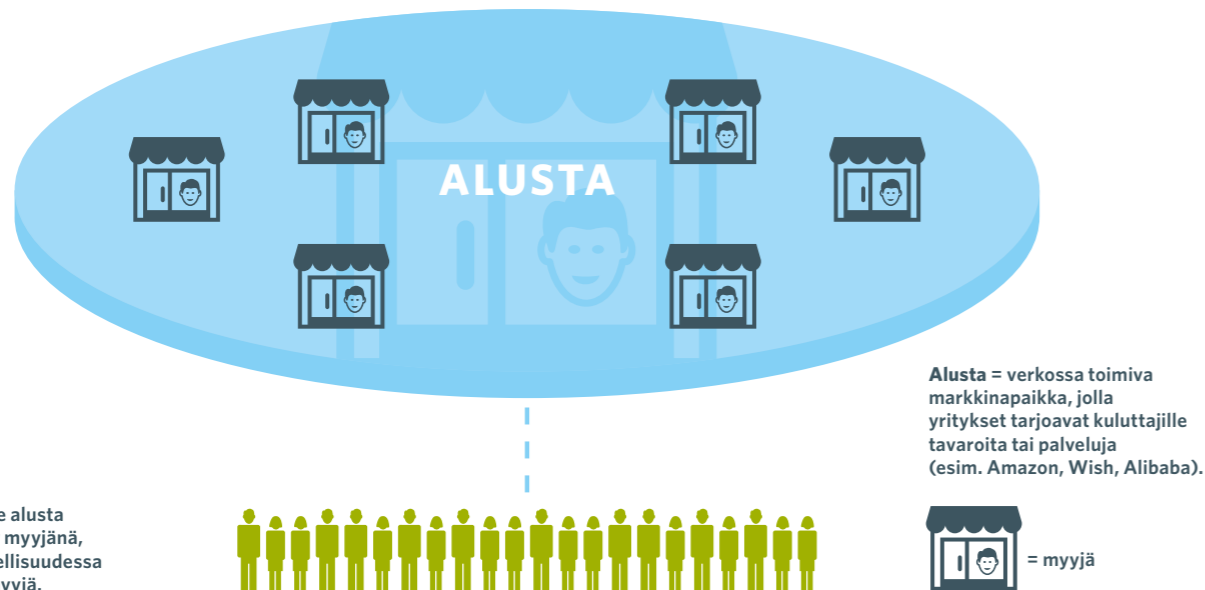
Kauppa ja globaalin toimintaympäristön haasteet

Ilmastonmuutoksen lisäksi kaupan ala on usean muun kansainvälisen megatrendin risteyskohdassa, jossa niiden vaikutukset kertaantuvat ja kumuloituvat. Digitalisaatio, automaatio ja lisääntyvä tekoälyn hyödyntäminen muuttavat alaa, osa nykyisistä työtehtävistä häviää, osaamistarpeet muuttuvat ja täysin uudenlaisia ammattinimikkeitä syntyy. Kauppa kilpailee tulevaisuudessa yhä voimakkaammin osaajista muun muassa teollisuuden kanssa.

Kaupan yritykset ovat siirtymässä monikanavaisuudesta, toisin sanoen asiakasvuorovaikutuksesta monissa eri kanavissa, kohti omnikanavaista kokemusta, jossa fyysinen

myymälä ja eri digitaaliset kanavat toimivat saumattomasti yhdessä samanaikaisesti. Tiekarttatyön aikana puhjennut koronapandemia on vauhdittanut ja sopeuttanut asiakkaiden ostokäyttäytymisen siirtymää verkkoon. Myös kaupan omat sisäiset prosessit ovat digitalisoituneet voimakkaasti. Uskomme siirtyvän olevan merkittävä, pysyvä muutos.

Kauppa toimii verkottuneessa, keskinäisriippuvaisessa taloudessa, jossa toimitus- ja hankintaketjujen varmuus on kriittinen menestystekijä kaupan asiakkaille. Jo ennen pandemian puhkeamista on esitetty huolestuneita puheenvuoroja näiden ketjujen häiriö-

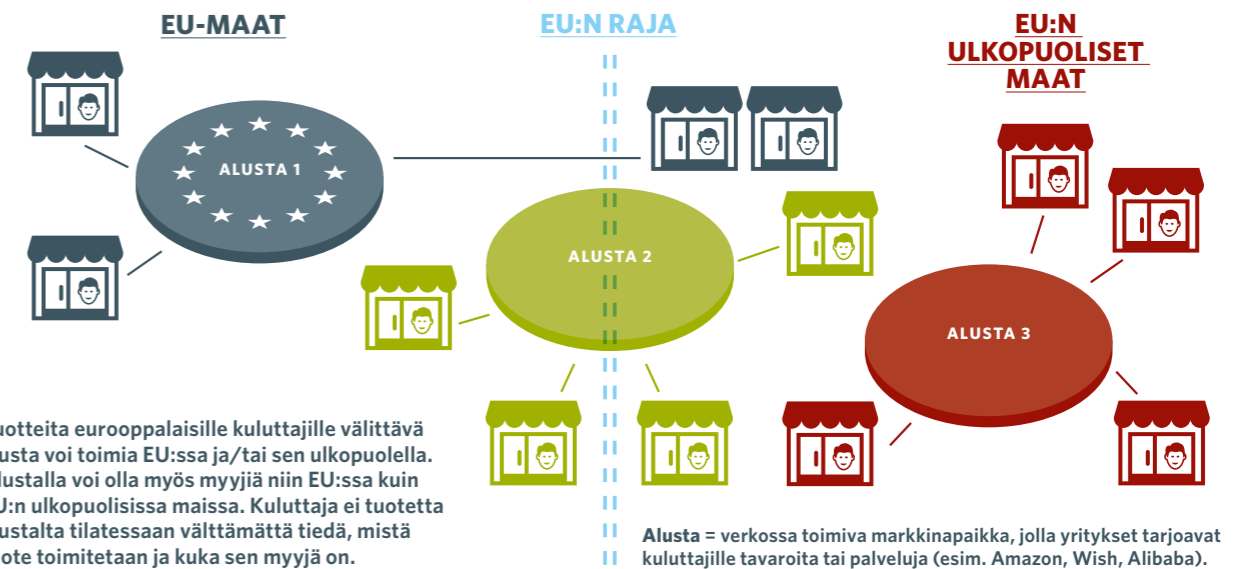
herkkyydestä. Nykyisten ketjujen vahvistaminen sekä esimerkiksi tuotannon osittainen palaaminen Eurooppaan ovat kehityskulkuja, joita kaupan toimijat tiiviisti seuraavat.

Globalisaatio ja digitalisaatio ovat mahdollistaneet uudenlaisen yritystoiminnan muodon, verkkoalustan sekä edesauttaneet kansainvälisen alustatalouden syntyä, jossa alustat tuovat tehokkaasti yhteen tuottajia, valmistajia, myyjiä ja ostajia. Samaan aikaan ne haastavat kansallista ja alueellista lainsäädäntöä niin kuluttajansuojan kuin ympäristövastuun näkökulmasta. Niiden liiketoimintamallit voivat myös kannustaa turhaan kulutukseen.

Toimijoiden kuten Amazonin, Wishin ja Alibaban vastuu välittämistään tuotteista on

hyvin rajallinen. Tämä asettaa lainsäädännön tasavertaisuudelle jatkuvia haasteita. Kun eurooppalaisille kuluttajille myydään verkkoalustalla tuotteita, joiden toimittaja ei ole sijoittautunut EU:n alueelle, syntyy lukuisia oikeudellisia porsaanreikiä. Myös Euroopan unionin lainsäädännön noudattamista on vaikea valvoa.

Kansainvälisiä verkkokaupan alustoja ei myöskään koske sama tiukka ympäristösäätely kuin kotimaista fyysistä kauppaa, mikä asettaa Suomessa toimivat kaupan alan yritykset heikompaan kilpailuasetelmaan. Myös vastuut sekä kustannukset kierrätyksestä jäävät toteutumatta EU:n ulkopuolisten alusta- ja verkkokauppatoimijoiden osalta.

Vastuulliseen, resurssien ilmastokestävään kulutukseen ja kierrätykseen kannustaminen on suomalaisten kaupan yritysten toiminnan ja tulevaisuusstrategioiden ytimessä. Tämä vaatii kansainväliseltä toimintaympäristöltä tasavertaisuutta ja sitoutumista samoihin pelisääntöihin.

Kaupan omien päästöjen rooli

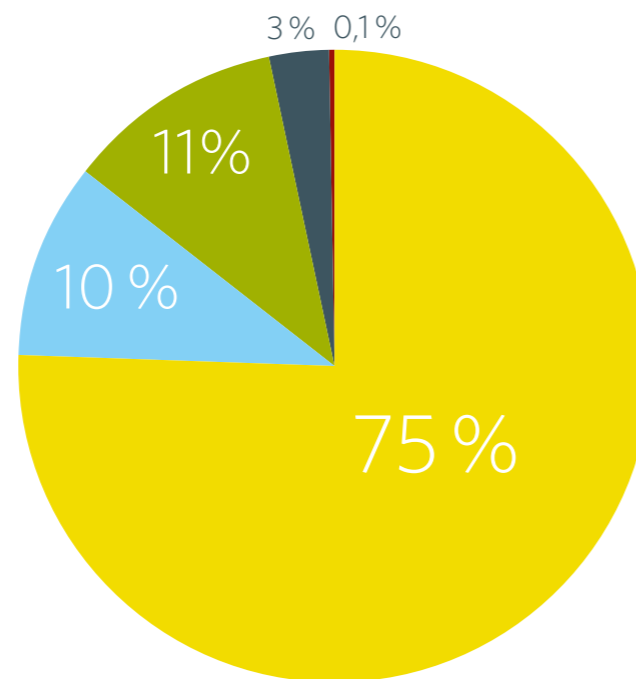
Kaupan omat suorat päästöt edustavat alle 1 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Kaupan ala on tehnyt pitkään kunnianhimoista ilmastotyötä, ja siirtymä hiilineutraaliuteen sekä lopulta nollapäästöiseen ja hiilinegatiiviseen toimintaan ovat jo toimialan yritysten strategioiden keskeisiä kulmakiviä. Kaupan henkilöstön osaamista sekä asiakasratkaisuja on määrätietoisesti rakennettu tulevaisuuskestäviksi.

Myös alan liitot ovat tehneet lukuisia vapaaehtoisia sopimuksia ja sitoumuksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Yritykset ovat liittyneet vapaaehtoiseen elinkeinolämän energiatehokkuussopimukseen, ja päivittäistavara-kauppa on mukana elintarvikealan materiaalitehokkuussitoumuksessa, tarkoituksena vähentää ruoan valmistuksen, jakelun ja kulutuksen ympäristövaikutuksia. Myös ympäristöministeriön ja kaupan yhteiset, vapaaehtoisuuteen perustuvat Green deal -sopimukset ovat esimerkkejä käynnissä olevasta pitkäjänteisestä ilmastotyöstä.

GHG-protokollan mukaisten omien päästöjen sekä ostetun energian päästöjen vähentämisen näkökulmasta keskeisimmät kaupan toimet liittyvät energian käyttöön ja kuljetuksiin.

SUOMEN KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN LÄHTEET SEKTOREITTAIN VUONNA 2018

KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN LÄHDE
%-OSUUS KOKONAISPÄÄSTÖISTÄ

■ Energiasektori
■ Teollisuusprosessit ja tuotteiden käyttö
■ Maatalous
■ Jätteiden käsittely
■ Epäsuorat CO2 -päästöt

Lähde: Kasvihuonekaasuinventaario, Tilastokeskus

Siirtymää päästöttömiin, vähäpäästöisiin ja uusiutuviin energian- ja voimanlähteisiin on alan yrityksissä jo tehty määrätietoisesti:

- hiilineutraalin sähköenergian laajamittainen käyttöönotto ml. tuulivoima, maalämpö ja aurinkoenergia
- uusiutuvaan kaukolämpöön ja maalämpöön siirtyminen ja energiatehokkuussopimukset, automatisointi ja lämmön talteenotto
- investoinnit uusiin energiatehokkaisiin toimitiloihin
- logistiikan ja kuljetusten reitittämisen jatkuva tehostaminen ja siirtyminen päästöttömiin voimanlähteisiin
- materiaalihävikin pienentäminen pakkausten jatkuvan kehityksen kautta ja ruokahävikin pienentäminen mm. hinnoittelun avulla
- muovin käytön vähentäminen.

Kaupan kädenjälki ilmastonmuutoksen torjunnassa

Kaupalla ja sen arvoketjulla on merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen muutoksessa kohti hiilineutraaliutta. Kaupan asiakkaana on koko suomalainen yhteiskunta, mukaan lukien koko muu elinkeinoelämä, julkinen sektori sekä kuluttajat. Kaupan kädenjälkirooliin yhteiskunnassa kuuluvat muun muassa seuraavat toimet:

- Kauppa tarjoaa aktiivisesti asiakkaidensa hiilijalanjälkeä ja päästöjä pienentäviä ratkaisuja. Kauppa tarjoaa asiakkailleen myös työkaluja oman käytön ja kulutuksen mittaamiseen ja vähentämiseen.
- Päivittäis- ja erikoiskauppa toimii rajapintana yksityiseen kulutukseen, joka vastaa noin 66 % Suomen kulutusperäisistä päästöistä. Kauppa voi vaihtoehtoja tarjoamalla vaikuttaa kulutuksen keskeisiin päästölähteisiin.
- Kauppa siirtyy tuotteiden myynnistä palvelujen ja elinkaariratkaisujen myyntiin. Tekninen kauppa on edelläkävijä esimerkiksi koneiden vuokrausliiketoiminnan suhteen.

Kauppa on nyt jo merkittävä hiilikädenjälki-toimija. Käyttöön otettuja, asiakkaiden hiilijalanjälkeä laskevia toimenpiteitä ja ratkaisuja ovat olleet muun muassa:

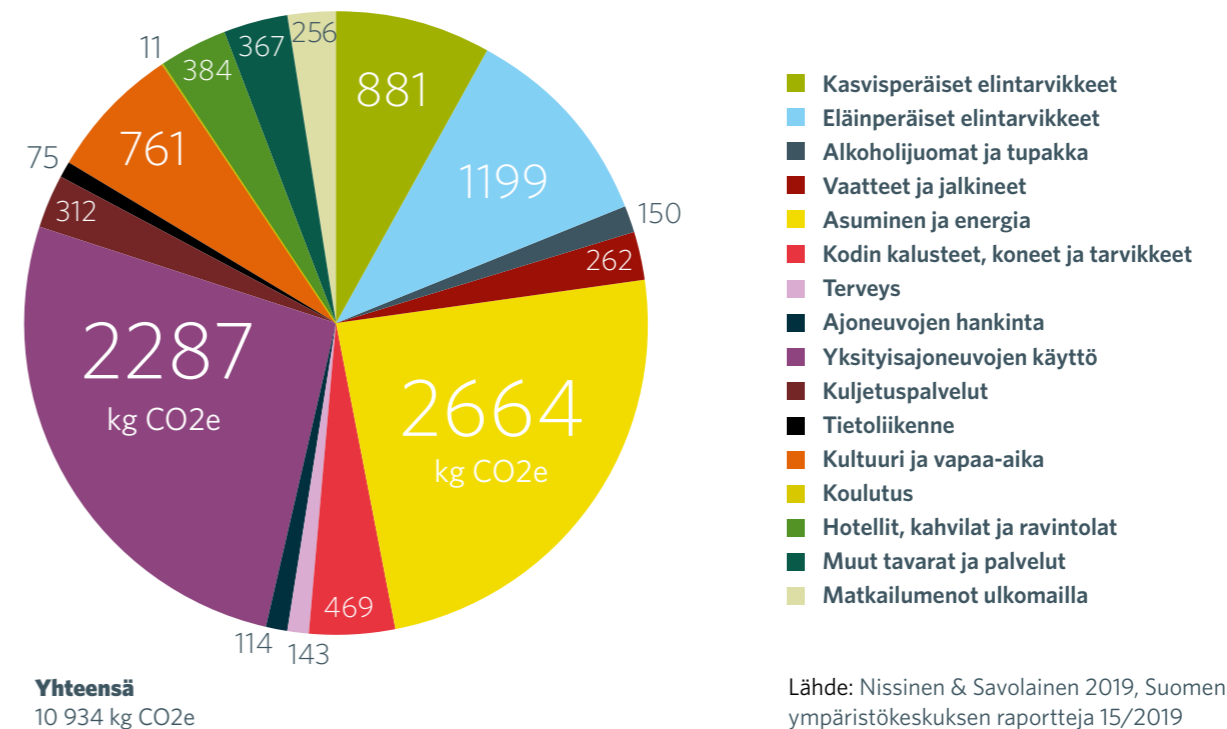
- valikoimien kehittäminen ja ilmastokestävien ja vähähiilisten vaihtoehtojen aktiivinen tarjoaminen
- hävikki - ja hiilijalanjälkilaskurit
- koko arvoketjun haastaminen päästöjen vähentämiseen ja läpinäkyvään raportointiin
- työkoneiden Green deal -sopimukset.

Tulevaisuuden kauppa elääkin entistä vahvemmin laajasta osaamisestaan, asiakasymmärryksestään ja kyvystään auttaa asiakkaitaan pienentämään omia päästöjään.

"Kauppa siirtyy tuotteiden myynnistä palvelujen ja elinkaariratkaisujen myyntiin. Tekninen kauppa on edelläkävijä esimerkiksi koneiden vuokrausliiketoiminnan suhteen."

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

(CO₂e, KG/HLÖ/VUOSI)

Lähde: Nissinen & Savolainen 2019, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2019

2

Kaupan päästöjen tarkastelu tiekartassa

Kaupan toimintaympäristön vaikutus

Kaupan toimintakenttä ja -ympäristö ovat monipuolisia ja monimuotoisia. Kaupan alan yritykset toimivat pääsääntöisesti vuokrakiinteistöissä, sähköä ja lämpöä sekä tuotetaan itse että ostetaan ulkoa, kuljetukset ovat joko omia tai ulkoistettua, ja myytävät tuotteet muiden valmistamia tai kaupan itse valmistamia. Tiekarttaan on tästä syystä tehty erikseen mainitut rajaukset päästöjen käsittelyyn. Tällä vältetään myös päästöjen kaksoislaskenta esimerkiksi tuotteiden ja kiin-

teistöjen energiankäytön osalta. Teollisuus huomioi omissa vähähiilitiekartoissaan tuotteidensa valmistuksen aikaiset päästöt. Samoin ulkomailla valmistettavien tuotteiden osalta maat vastaavat itse omasta päästölaskennastaan.

Kaupan tiekartalla onkin yhteys lukuisiin muihin tiekarttoihin, ja Suomelle asetetun hiilineutraaliustavoitteen kokonaiskuvan kannalta osalta näitä karttoja tulisi tarkastella yhdessä, yhtenä kokonaisuutena.

Uusiutuva kauppa 2035 -tiekartan yhteydet muihin tiekarttoihin:

Sähkö

Energiateollisuus ry:n tiekartta

Lämpö

Energiateollisuus ry:n tiekartta

Kiinteistöt (koko elinkaari)

Rakennusteollisuus ry:n tiekartta

Tuotteet ja palvelut

Elintarvikkeet: Elintarviketeollisuus ry:n tiekartta, MTK:n tiekartta

Kuljetukset

Fossiilittoman liikenteen tiekartta (Liikenne- ja viestintäministeriö), Autoalan vähäpäästöisen liikenteen tiekartta (Autotuojat ja -teollisuus ry ja Autoalan Keskusliitto) ja liikenne ja logistiikkapalveluiden tiekartta (mm. Autoalan Keskusliitto, Palta, LOGY, Paikallisliikenneliitto)

Jätteet

Omaa tiekarttaa ei valmisteilla.

Rajaukset ja päästöjen käsittelytavat

	Käsittely tiekartassa päästölaskennan osalta	Käsittely tiekartassa toimenpiteiden osalta
Scope 1 Suorat omat kasvihuonekaasupäästöt	Arvio alan kulutuksesta: kiinteistöjen sähkö, lämpö, jäähdytys ja kylmäaineet	Kaupan kuljetukset, kiinteistöjen sähkö, lämpö, jäähdytys ja kylmäaineet
Scope 2 Ostoenergian kasvihuonepäästöt	Arvio alan kulutuksesta: ostettu sähkö, lämpö, jäähdytys ja kylmäaineet	Ostettu sähkö, lämpö, jäähdytys ja kylmäaineet
Scope 3 Epäsuorat kasvihuonepäästöt	Kaupan kuljetukset* (vähittäiskauppa ja pt-kauppa)	Hankinta, tuotteet** ja palvelut, hävikki, kaupan kuljetukset ja kiinteistöt

* Kaupan kuljetusten (vähittäis- ja päivittäistavara-kauppa) päästövähennystoimenpiteitä käsitellään osana liikenteen tiekarttoja, erityisesti valmisteilla olevassa Vähäpäästöisen liikenteen tiekartassa (Autotuojat ja -teollisuus ry:n ja Autoalan Keskusliiton tiekartta, Autoalan Tiedotuskeskus). Nykyinen kuljetustilastointi ei mahdollista päästöjen inventointia omien tai ostettujen kuljetusten osalta koko toimialan tasolla. Tässä kartassa on lähteenä käytetty Vähäpäästöisen liikenteentiekartan 15.4.2020 päivitettyä luonnosta.

** Teollisuus huomioi omissa vähähiilietukartoissaan tuotteidensa valmistuksen aikaiset päästöt. Jos päästöt otettaisiin huomioon myös kaupan tiekartassa, saisi se aikaan tuplapäästölaskennan. Samoin ulkomailla valmistettavien tuotteiden osalta maat vastaavat itse omasta päästölaskennastaan.

"Kauppa on hyvin monimuotoinen ja laaja toimiala, ja yritysten toimintatavat poikkeavat toisistaan merkittävästi."

Tilastointi

Tiekartan lähtökohta on keskittyminen kaupan päästöjen näkökulmasta keskeisiin, vaikuttaviin toimenpiteisiin:

- energiankäyttö
- kuljetukset
- kädenjälki eli kyky alentaa asiakkaiden päästöjä.

Kuljetuksilla tarkoitetaan Suomen sisäisiä, kaupan omia tai ostettuja tavarantoimituskuljetuksia, valmistavan teollisuuden, jakelukeskusten ja kaupan asiakastoimipisteiden välillä.

Kauppa on hyvin monimuotoinen ja laaja toimiala, ja yritysten toimintatavat poikkeavat toisistaan merkittävästi. Läpinäkyvyyden ja eri toimialakarttojen vertailukelpoisuuden vuoksi GHG-protokollan mukaisia Scope 1-, 2- ja 3-alueita käsitelläänkin sekä päästölaskennan että toimenpiteiden osalta seuraavasti.

Kaupan alan tiekartta perustuu Tilastokeskuksen tuottamiin tilastoihin ja yritysten omiin raportteihin. Pääasialliset tilastot ovat Ilmapäästöt toimialoittain ja Energiatilinpito, mitkä tarjoavat tarkempaa toimialatietoa, sekä Kuljetustilasto, jossa kauppa ei käsitellä omia toimialanaan (lähtee tavaralajiluokituksesta, ei toimialaluokituksesta).

Tiekarttaprosessi on tuonut esiin myös puutteita Tilastokeskuksen talous-, kuljetus- että ympäristötilastoinnissa. Erityisesti sähkön ja lämmön käyttöön sekä kuljetuksiin ja kierto-talouteen liittyviä toimialakohtaisia tilastoja tulee merkittävästi parantaa. Tämä edesauttaisi niin nykyisen tilannekuvan kuin myös toimenpiteiden seuraamisen raportointia. Luotettava viranomaispohjainen aineisto mahdollistaisi tehokkaamman, yhteismitallisten toimien kohdentamisen ja vaikutusten vertailukelpoisen raportoinnin eri toimialojen kesken.

3

Uusiutuva kauppa 2035

Skenaariot

Skenaarioilla hahmotamme kaupan ilmastotoimien vaikuttavuutta. Mahdollistamalla toimintaympäristön, joka tukee Uusiutuva kauppa 2035 -visiota, aikaistamme koko toimialan siirtymää hiilineutraaliksi miltei 15 vuodella.

- **Perusura-skenaario** kuvaa kehitystä, joka toteutuu julkisen sektorin luoman toimintaympäristön ja politiikkatoimien säilyessä nykyisenlaisina. Se ottaa huomioon alan jo tehdyt merkittävät investoinnit ja ennusteet esimerkiksi energian tuotannon kehityksestä. Mikäli mitään uusia investointeja tai toimenpiteitä ei tehdä, kauppa on miltei hiilineutraali vuonna 2050.
- **Sähköintensiivinen kauppa -skenaario** kuvaa tilannetta, jossa kaupan siirtymää on tuettu alemmalla sähköverokannalla, mikä vuorostaan kiihdyttää alan sähköistymistä, esimerkiksi työkoneiden, lämmityksen ja jäähdytyksen kautta.

- **Uusiutuva kauppa -skenaario** ottaa sähköintensiivisyyden lisäksi huomioon nykyistä kannustavamman politiikan uusiutuvien energiamuotojen pientuotannon käyttöönotolle, mikä osaltaan korvaa ulkoa ostetun sähkön ja lämmön määrää. Tämä skenaario toimii myös pohjana toimialan visiolle. **Uusiutuva kauppa -skenaariossa kaupan visiona on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja miltei nollapäästöinen vuonna 2050.**

Uusiutuva kauppa -urasta olemme rakentaneet tiekartan keskeisen hiilineutraaliusskenaarion.

Skenaario koostuu:

Hiili-indeksistä
Kaupan tulevaisuuskuvasta 2035
Kaupan visiosta
Skenaariotoimenpiteistä

- hiilijalanjälkitoimenpiteet
- hiilikädenjälkitoimenpiteet

Hiili-indeksi

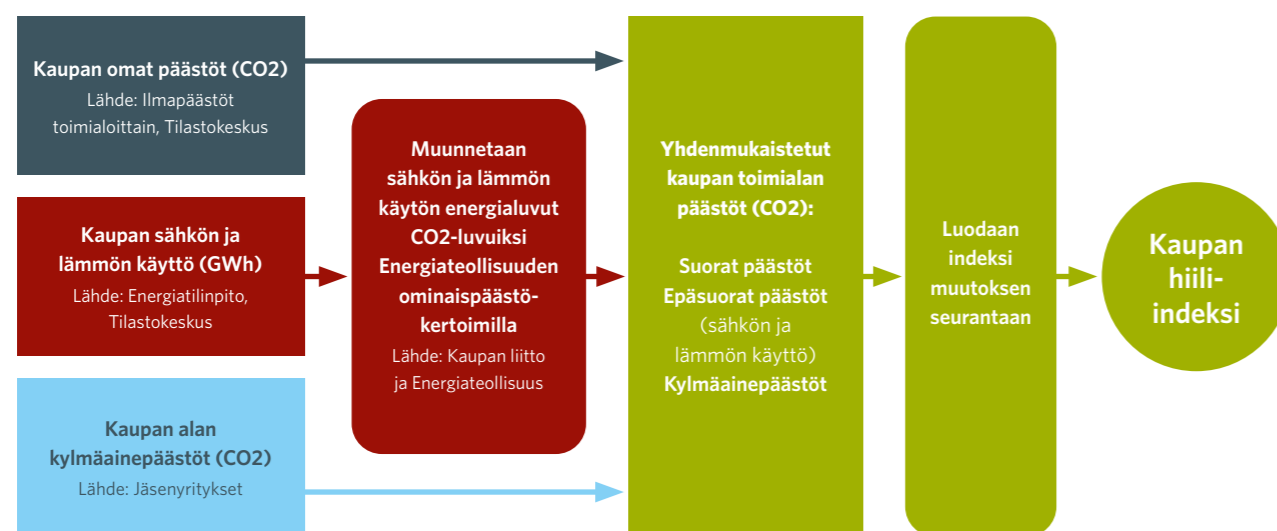
Tiekartassa tarkastellaan kaupan alan tuottamien päästöjen kehitystä kaupan hiili-indeksin kautta. Indeksillä on tuotettava osana tiekarttakokonaisuutta, koska virallisista lähteistä ei ole saatavilla riittävästi tietoa kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Indeksiin koottiin kattavasti saatavilla oleva tieto eri virallisista lähteistä kaupan suorista ja epäsuorista päästöistä, kuten sähkön ja lämmön käytöstä. Lisäksi jäsenyrityksiltä kartoitettiin kaupan alalle merkittävien kylmäainepäästöjen nykytila ja tulevaisuuden

kuva. Pohjalla ovat myös Energiateollisuuden tuottamat ominaispäästökertoimet nykyhetkeen ja erilaisten skenaarioiden tulevaisuuden kertoimet. Niiden avulla pystyttiin yhdenmukaistamaan eri skenaarioiden vaikutukset toimialaan.

Yhdenmukaistetut CO₂-päästöt nykytilanteessa ja eri skenaarioissa indeksoitiin tilastollisin menetelmin, mikä mahdollistaa muutoksen seuraamisen. Kaupan liitto seuraa tiekartan skenaarioiden toteutumista, ja mitä vaikutuksia politiikka- ja yritystoimilla käytännössä on.

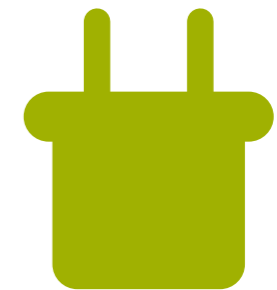
KAUPAN HIILI-INDEKSI

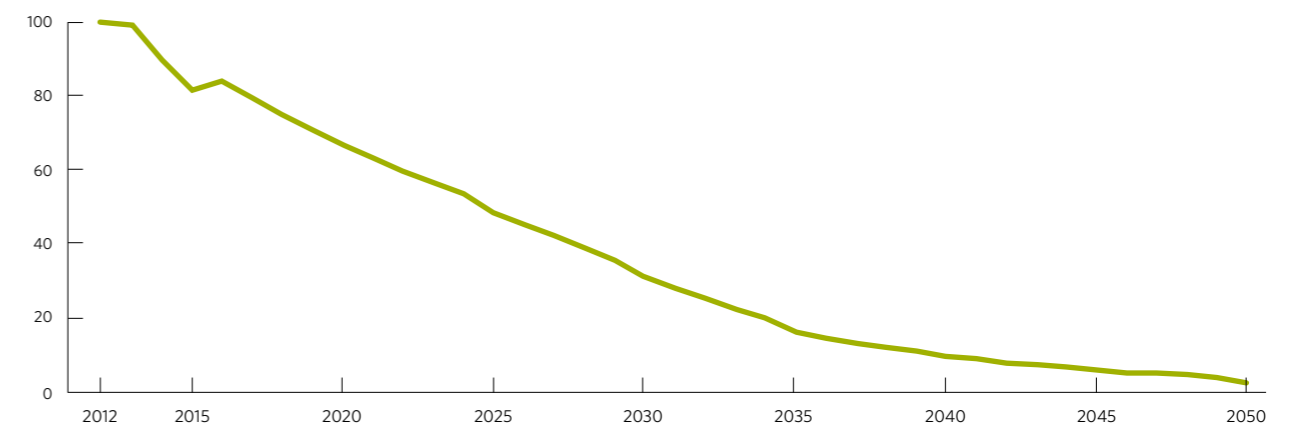
Lähteet:
Ilmapäästöt toimialoittain: stat.fi/til/tilma/index.html, Energiatilinpito: stat.fi/til/entp/index.html, Kaupan alan jäsenyritykset, Energiateollisuuden antamat ominaispäästökertoimet

Perusura-skenaario

Perusura-skenaariossa on huomioitu merkittävät ympäristöteot, sähkön käytön lisääntyminen, kaukolämmön väheneminen ja energian tuotannon siirtyminen hiilineutraaliksi vuoteen 2050 mennessä. Perusura ei mahdollista toimialan siirtymää hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä vaan vaatii muutosta politiikka- ja toimintaympäristössä.

KAUPAN HIILI-INDEKSI (2012=100)

■ Hiili-indeksi, perusura

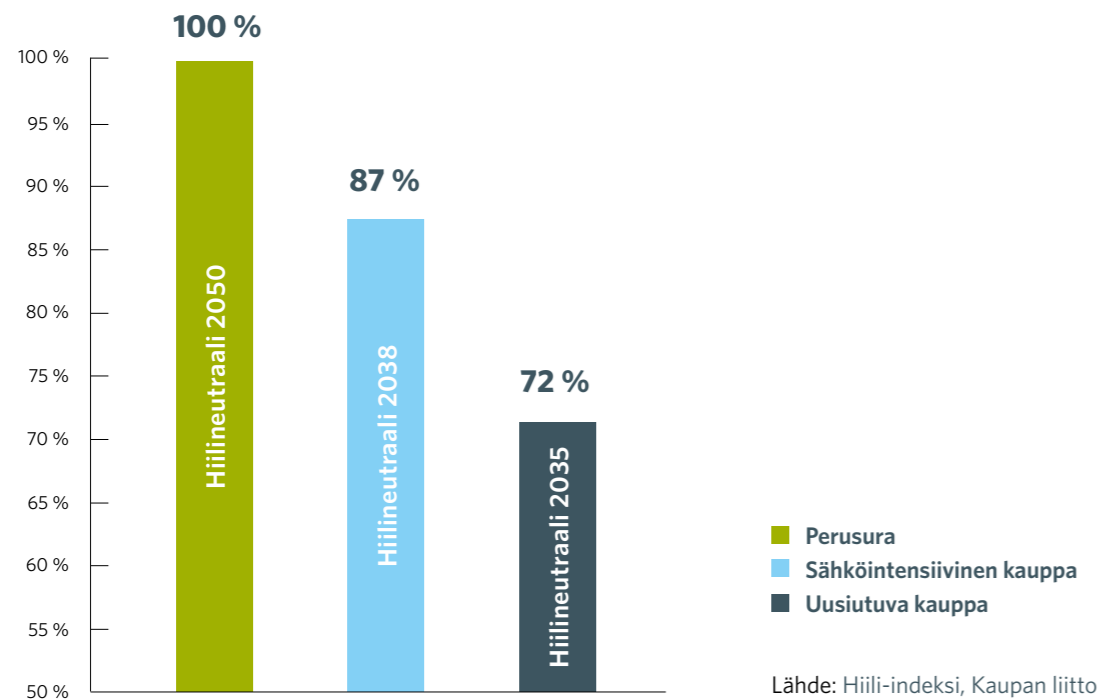
Lähde: Hiili-indeksi, Kaupan liitto

Sähköintensiivinen ja Uusiutuva kauppa -skenaariot

Sähköintensiivisen skenaarion taustalla on siirtymä alempaan sähköverokantaan ja tästä johtuva toimialan sähköistyminen. Uusiutuva kauppa -skenaariossa kauppa on voinut siirtyä voimakkaampaan uusiutuvien energiamuotojen pientuotantoon. Tässä ske-

naariossa esimerkiksi päivittäistavarakauppa tuottaa energiaa itselleen sekä lähiympäristölleen uusiutuvalla ja puhtaalla energialla. Skenaariot vaativat toteutuakseen erikseen määriteltyjä politiikkatoimia.

SKENAARIOIDEN HIILI-INDEKSIIN MUKAISET KOKONAISPÄÄSTÖT VUOSINA 2020–2035 (KUMULATIIVINEN LASKENTA)

Uusiutuva kauppa -skenaario tuottaa merkittäviä kumulatiivisia päästövähennyksiä jo seuraavien 15 vuoden aikana, ollen samalla hiilineutraali jo vuonna 2035. Skenaariot edellyttävät kompensatiota.

Sähkön- ja lämmöntuotannon ominaispäästö-kertoimet tulevat vähähiilisyystoimenpiteiden johdosta laskemaan vuosiin 2035 ja 2050 mennessä. Hiili-indeksin perusura ottaa huomioon energiateollisuuden toteuttamien toimenpiteiden aiheuttamat päästövähennykset, jotka ovat merkittäviä jo vuonna 2035. Tästä huolimatta kaupan omia toimia tarvitaan, ja niiden vaikutus on etupainotteinen. Kaupan tehdessä suotuisalla politiikalla omia toimiaan sähköistymällä ja panostuksilla uusiutuviin energiamuotoihin, kuten oman uusiutuvan energian pientuotannon määrän kasvattamiseen, voi kauppa etupainotteisesti vähentää päästöjään. Alemmalla sähköverokannalla kauppa pystyy nopeammin sähköistämään

toimintojaan ja sitä kautta parantamaan sekä kustannuskilpailukykyään että pienentämään päästöjään vähentämällä riippuvuuttaan vielä jonkin aikaa kivihieillä tai turpeella tuotetun kaukolämmön käytöstä. Kannustavamman uusiutuvien energiamuotojen pienkäytön tuella kauppa voi omavaraisesti, kustannustehokkaasti ja nollapäästöisesti tuottaa sähköä omaan ja muiden käyttöön samalla vähentäen riippuvuuttaan muista toimijoista sekä parantamalla Suomen oloissa kriittisen kaupan alan huoltovarmuutta. Suomen energiantuotanto nojaakin tulevaisuudessa entistä vahvemmin myös hajautettuun, kustannustehokkaaseen ja uusiutuvan pientuotantoon, jossa kaupalla on merkittävä panos.

Tulevaisuuskuva kaupan toimintaympäristöstä

Vuonna 2035 kauppa on keskeinen ilmastomuutostoimija. Niukkenevat luonnonvarat ja tarve kytkeä hyvinvoinnin kasvu irti päästöjen kasvusta ovat luoneet tilauksen kaupalle, joka itse toimii pääsääntöisesti uusiutuvan ja päästöttömän energian voimalla niin energiankäytön, kiinteistöjen kuin kuljetusten osalta, ja jonka osaamisella ja asiakasymmärryksellä on merkittävä päästövähennysvaikutus koko muun elinkeinoelämän, teollisuuden, julkisen sektorin ja kuluttajien toimintaan.

Kauppa nähdään yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävänä mahdollistajana, joka digitalisaation, datan ja toimitusketjuosaamisensa avulla varmistaa, että tuotteet, palvelut, myyjät ja ostajat kohtaavat toisensa resurssiviisaasti ja tehokkaasti koko arvoketjun osalta.

Yhä useampi kotimainen kaupan yritys on vuonna 2035 alusta, jossa kokonaisuuksien hallinta, palvelut ja elämykset ohittavat tuotteiden roolin asiakkuuksien sitouttajana. Alustamainen toiminta ja sen mahdollistamat uudet tilaus-, vuokraus- ja elinkaari pohjaiset liiketoimintamallit ovat mahdollistaneet kaupan siirtymän täydelliseen kiertotalouteen niin oman toiminnan kuin asiakkaidenkin osalta.

Suomalainen kauppa on voinut nojata tässä kehityskulussa koko suomalaisen yhteiskunnan vahvuuksiin – avoimuuteen,

läpinäkyvyyteen, luottamukseen ja lain noudattamisen kulttuuriin. Nämä vahvuudet ovat menestyksellisesti erottaneet suomalaisen kaupan kansainvälisistä alustajateistä, jotka ovat hitaasti luopuneet aggressiivisesta yksityisen asiakastiedon eteenpäin myymisestä, eivätkä ole välttämättä sitoutuneet paikalliseen tai alueelliseen ympäristö-, kierrätys- ja kuluttajansuojalainsäädäntöön tai avanneet myymiensä tuotteiden tuotantoketjuja.

Vuonna 2035 suomalainen kauppa on yhtä aikaa toteuttanut siirtymän hiilineutraaliuteen, vahvistanut kansainvälistä kilpailukykyään sekä lujittanut asiakassuhteitaan.

”Kauppa nähdään yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävänä mahdollistajana, joka digitalisaation, datan ja toimitusketjuosaamisensa avulla varmistaa, että tuotteet, palvelut, myyjät ja ostajat kohtaavat toisensa resurssiviisaasti ja tehokkaasti koko arvoketjun osalta.”

Uusiutuva kauppa 2035 -skenaarion hiilijalanjälki-toimenpiteet

Kaupan suorat omat päästöt edustavat alle 1 prosenttia Suomen kokonaispäästöistä. Kaupan GHG-protokollan mukaiset Scope 1 ja 2 -hiilijalanjälkitoimenpiteet keskittyvät ensisijaisesti energiankäytön siirtymään päästöttömiin energianlähteisiin ja omaan uusiutuvaan tuotantoon. Scope 3 vuorostaan keskittyy siirtymään fossiilittomaan liikenteeseen ja kaupan kuljetusten tehostamiseen.

Scope 1 ja 2 / energiaan liittyvät toimenpiteet

- Kaupan sähköenergia ja lämpö perustuvat 100-prosenttisesti hiilineutraaleihin energialähteisiin, aurinkoenergiaan, tuulivoimaan, uusiutuvaan kaukolämpöön sekä maalämmön käyttöön.
- Kauppa on merkittävä omavaraisen energian pientuottaja.
- Investoinnit uusiin energiatehokkaisiin toimitiloihin ja teknisiin järjestelmiin ml. automatisointi ja talteenotto.

Scope 1 ja 3 / kylmäaineisiin liittyvät toimenpiteet

Kylmäaineita käytetään jäädytykseen kaupan kylmälaitoksissa (kylmälaitteet ja kylmävarastot). Kylmäainepäästöjä voi

tapahtua laitteiden huollon ja kylmäainevuotojen yhteydessä. Kylmälaitteiden kylmäainevuodoiksi arvioidaan noin 5 % kokonaistäyttömäärästä, silloin kun laitteet ovat kunnossa ja asianmukaisesti huollettuja. Pelkkä kylmäaineen vaihto toiseen ei usein ole mahdollista ja vaihto saattaa edellyttää merkittäviä muutoksia järjestelmässä. Tällöin laitteiston uusiminen onkin usein järkevin ja kokonaistaloudellisin vaihtoehto.

Kaupan alan yritykset tuovat maahan ja myyvät kylmäaineiden lisäksi teollisuuden ja kaupan kylmäratkaisujen toteuttamiseen tarvittavia koneita, laitteita ja komponentteja, mutta eivät vastaa asennuksista tai huolloista.

Kylmäaineita koskee F-kaasuasetus (N:o 517/2014), jonka tavoitteena on vähentää haitallisten kasvihuonekaasujen käyttöä. F-kaasuja korvataan jo nyt luonnollisilla ja muilla matalan GWP:n (eng. Global Warming Potential, luku, joka ilmoittaa kylmäaineen kasvihuonehaitallisuuden) vaihtoehtoilla. Tämä näkyy selvästi myös Teknisen Kaupan Liiton markkinaseurannassa, jossa F-kaasujen määrissä on tapahtunut selvä pudotus. Samaan aikaan Euroopan markkinoille tulevien kaasujen määrrien rajoitukset ovat kuitenkin johtaneet hintojen nopeaan kohoamiseen.

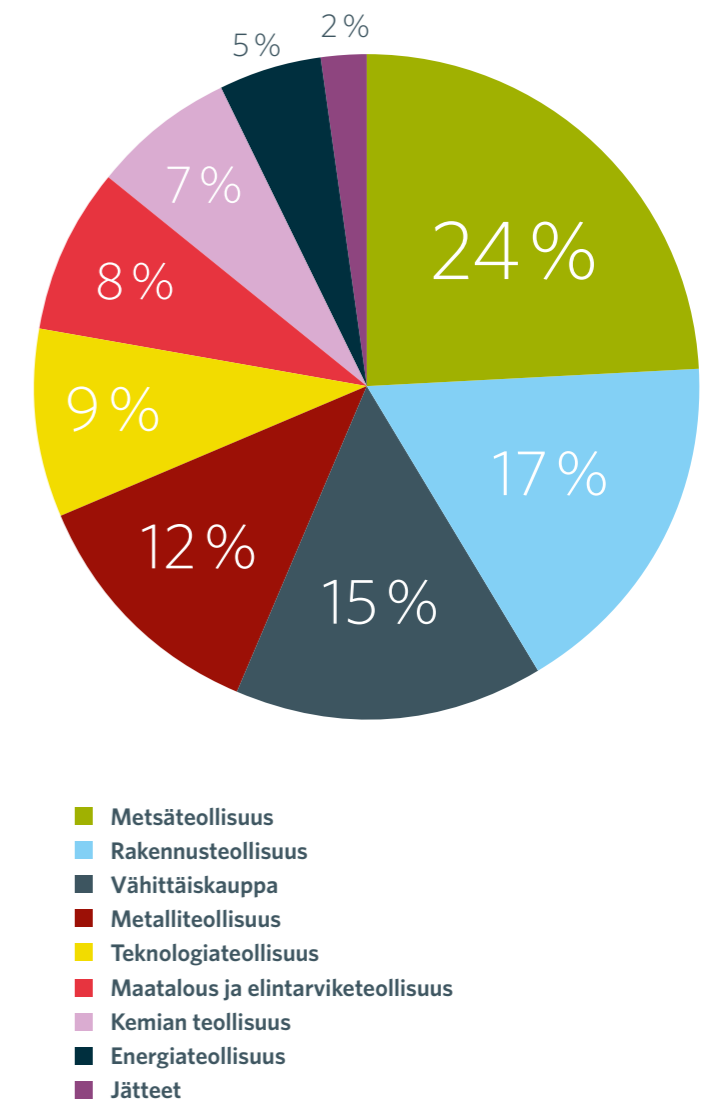
Kylmäainepäästöjä vähentäviä toimenpiteitä ovat

- kylmälaitosten ylläpidon ja säännöllinen huollon varmistaminen
- automatiikan kehittäminen
- investoinnit uusiin kylmälaitoksiin, koneisiin ja komponentteihin
- nopeutettu siirtymä vähäpäästöisiin ja päästöttömiin kylmäaineisiin, kuten hiilivetyihin ja hiilidioksidiin.

Scope 3 / kuljetuksiin liittyvät toimenpiteet

Kaupan kuljetusten (vähittäis- ja päivittäistavarakauppa) päästövähennystoimenpiteitä käsitellään osana liikenteen tiekarttoja, erityisesti Vähäpäästöisen liikenteen tiekartassa (Autoalan Tiedotuskeskus). Nykyinen kuljetustilastointi ei mahdollista päästöjen inventointia omien tai ostettujen kuljetusten osalta koko toimialan tasolla. Vähittäiskaupan kotimaan tiekuljetusten hiilidioksidipäästöt ovat noin 502 000 tonnia vuodessa, joka vastaa noin 15 prosenttia ammattimaisten tiekuljetusten kokonaispäästöistä. Noin kaksi kolmasosaa vähittäiskaupan päästöistä aiheutuu päivittäistavarakaupan toiminnoista.

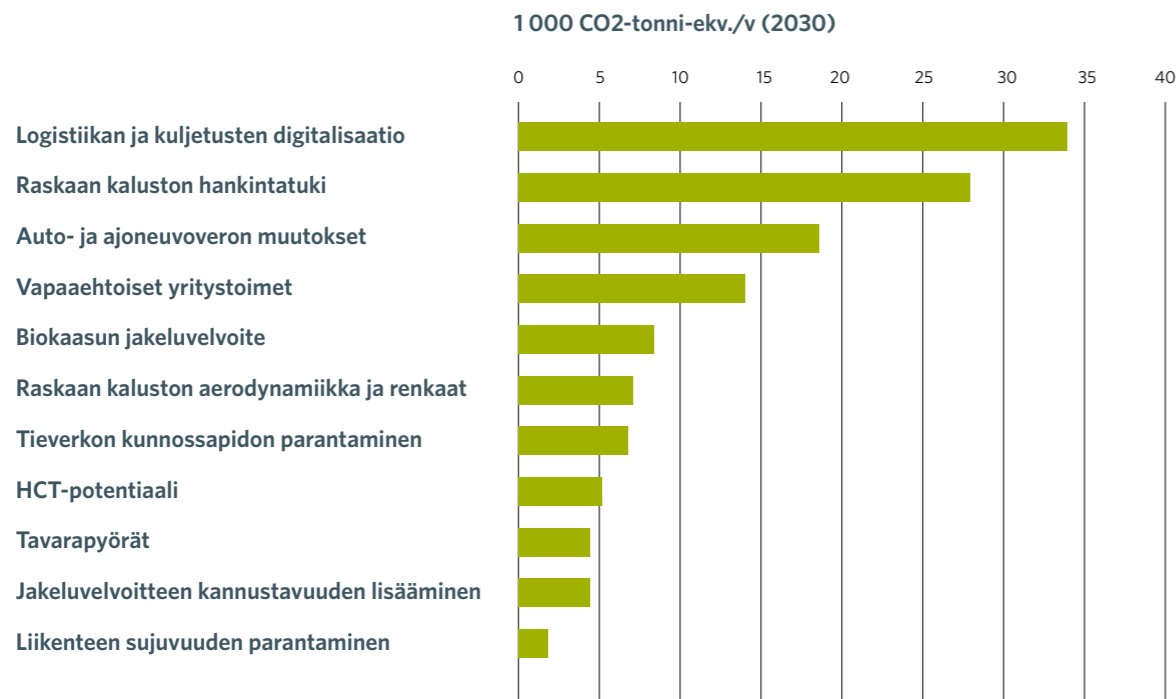
AMMATTIMAISTEN TIEKULJETUSTEN PÄÄSTÖT TOIMIALOITTAIN JAETTUNA (2018)

Arvio perustuu Tilastokeskuksen kotimaan tieliikenteen tavarankuljetustilastoon, joka kuvaa Suomessa sekä yksityiseen että luvanvaraiseen liikenteeseen.

Lähde: Vähäpäästöisen liikenteen tiekartta, Autoalan Tiedotuskeskus

VÄHITTÄISKAUPAN TIEKULJETUSTEN PÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMISPOTENTIAALI VUODEN 2030 TASOLLA LASKETTUNA

Toimenpiteet ovat ns. lisätoimia, jotka eivät sisälly perusennusteeseen. Perusennusteeseen sisältyy jo esimerkiksi ajoneuvotekniikan yleinen kehitys ja biopolttoaineiden jakeluelvoite. Esitettyjen toimenpiteiden yhteenlaskettu vaikutus on noin 130 000 tonnia, joka vastaisi noin neljännestä koko tavaraliikenteen päästövähennystarpeesta.

Lähde: Vähäpäästöisen liikenteen tiekartta, Autoalan Tiedotuskeskus

Kauppa voi kuljetusten (sekä omien että ostetun) päästöjen osalta vahvistaa ja tukea seuraavia toimenpiteitä:

- siirtyä vähäpäästöisiin käyttövoimiin (sähkö, kaasu, biopolttoaineet, vety, hybridoimolinjat)
- omavaraisuus sähköön latausverkoston ja kaasun jakeluverkon suhteen sekä uusien energialähteiden jakeluverkkoon varautuminen
- digitalisaation ja datan mahdollistamat tehokkuusparannukset ml. verkottuneet ajoneuvot ja reittisuunnittelu, koko kuljetusketjun suunnittelun tehostaminen entisestään
- kuljettajaa avustavat järjestelmät (taloudellinen ajo)
- ympäristökriteerien painoarvon nostaminen kuljetusten kilpailutuksessa.

”Vähittäiskaupan kotimaan tiekuljetusten hiilidioksidipäästöt ovat noin 502 000 tonnia vuodessa, joka vastaa noin 15:tä prosenttia ammattimaisten tiekuljetusten kokonaispäästöistä.”

Uusiutuva kauppa 2035 – hiilikädenjälkitoimenpiteet

Kaupan kädenjälkitoimenpiteet eli kyky pienentää asiakkaidensa hiilijalanjälkeä, jakautuvat seuraaviin osa-alueisiin:

- tuotteet ja palvelut
- energia
- kierrätys ja kiertotalous
- hankinta- ja arvoketju
- osaamisen jakaminen, viestintä ja koulutus.

Tuotteet ja palvelut

- Vähähiilisten ja hiilineutraalien tuotteiden, palveluiden, koneiden ja laitteiden aktiivinen tarjoaminen asiakkaiden nykyisille valinnoille ja ratkaisuille.
- Tuoteryhmä- ja tuotekohtainen hiilijalanjälkilaskenta ja -seuranta omien tuotteiden (private label) osalta ja valmistavan teollisuuden kannustaminen tuottamaan tätä tietoa kaupalle sekä kulutuksen päästöjen vähentämiskeinot palveluna ja muutoksen työkaluna.
- Siirtymä yksittäisten tuotteiden myynnistä kokonaisvaltaisiin tilaus- ja elinkaarimalleihin, ml. vuokraus-, jakamis- ja käyttöoikeuspohjaiset liiketoimintamallit.

- Kaupan päästöttömät kotiinkuljetukset kilpailukykyisenä vaihtoehtona asiakkaille.
- Hävikin minimointi hinnoittelupolitiikan avulla.

Energia

- Kaupan tuottaman uusiutuvan ja päästöttömän energian eteenpäin myynti.
- Sähköautojen latauspisteiden sekä biokaasun jakeluverkoston kasvattaminen koko Suomen alueelle.
- Vähäpäästöisten koneiden ja laitteiden vuokraus ja rahoitus.

Kierrätys ja kiertotalous

- Tavoitteena 100 %:n kierrätettävyys ja elinkaarimalli kaikissa omissa tuotteissa ja palveluissa.
- Prosessien suunnittelu lähtökohtaisesti kiertäviksi ml. pakkaukset.
- Kaupan verkosto johtavana kierrätyksen solmukohtina ja asiakasrajapintana.

Hankinta- ja arvoketju

- Tuotteiden jäljitettävyys sekä tuotanto- ja hankintaketjujen läpinäkyvyys.
- Ilmastovaikutusten vähennystoimet kumppanuuskriteereiksi.
- Toimitusketjujen integrointi valmistajien, kaupan ja asiakkaiden välillä.
- Korjaus- ja lähituotantopalvelut, ml. 3D-tulostus.

Osaaminen, viestintä ja koulutus

- Jokaisesta kaupan ammattilaisesta oman työnsä ilmasto-osaaja.
- Kaupan toiminta mahdollistajana ja ilmasto-osaamisen ja tietoisuuden nosto koko arvoketjussa.
- Valmistajien, jätehuollon kumppanien ja asiakkaiden kytkentä osaksi hiilineutraalia elinkaarimallia.
- Luotettava ilmasto-osaaminen asiakas- ja kuluttajaviestinnän keskiössä.
- Vähäpäästöisten kulutus- ja käyttäytymismallien tukeminen ja kannustaminen.

Teknisellä kaupalla on huomattavasti kokoaan suurempi hiilikädenjälki. Tekninen kauppa vauhdittaa, mahdollistaa ja toteuttaa asiakkaidensa uudistumista mm. asumisessa, infrainvestoinneissa ja teollisuudessa. Lähes kaikkia uusia ratkaisuja ajaa energiansäästö, siihen liittyvä äly, materiaalitehokkuus ja haitallisten materiaalien korvaaminen ympäristölle ystävällisimmillä vaihtoehdoilla.

4

Muutos syntyy yhdessä

Muutos syntyy yhdessä

Uusiutuvan kaupan visio on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja miltei nollapäästöinen vuonna 2050. Yksin emme tätä kuitenkaan pysty saavuttamaan.

Suomen tulee harjoittaa kansainvälistä edunvalvontapolitiikkaa. Tarvitsemme kannustimia investointeihin ja hankintoihin sekä uusia veroratkaisuja, jotka edistävät kaupan yritysten kustannuskilpailukykyä sekä reilua kilpailuasetelmaa globaalissa, rajattomassa taloudessa. Myös julkisia hankintoja tulisi suunnata mahdollistamaan ilmastokestävien ratkaisujen taloudellisesti kannattava tarjoaminen. Mahdollistamalla toimintaympäristön, joka tukee Uusiutuva kauppa 2035 -visiota, aikaistamme kaupan toimialan siirtymää hiilineutraaliksi miltei 15 vuodella.

"Suomalainen kauppa on aina toiminut kansainvälisessä ympäristössä, ja reilu kilpailu hyödyttää aina asiakkaita. Pelikentän tulee kuitenkin olla tasavertainen."

Palvelualojen sähköveron alentaminen

Nykyisillä sähköverotasoilla palvelusektori maksaa yli kolme kertaa kalliimpaa sähköveroa kuin teollisuus. Ero palvelusektorin ja teollisuuden maksaman sähköveron välillä tulee kasvamaan, sillä hallitusohjelman mukaan teollisuuden sähköveroa edelleen alennetaan kohti EU:n sallimaa minimitasoa. Teollisuuden edullisempaa sähköveroa on tyypillisesti perusteltu teollisuuden kansainvälisellä kilpailutilanteella. Verkko- ja etäkaupan globaali luonne on kuitenkin muuttanut kaupan toimintaympäristöä, ja automatisoidut kaupan logistiikkakeskukset ovat energiaintensiivisiä. Tästä huolimatta kaupan sähköveroa on korotettu viisi kertaa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kaupan sähköveron vaiheittainen alentaminen teollisuuden tasolle parantaisi merkittävästi toimialan kustannuskilpailukykyä.

Hankintatuki ja julkisten hankintojen rooli

Siirtymä hiilineutraaliin kaupan toimialaan vuoteen 2035 ja miltei nollapäästöiseen vuoteen 2050 mennessä vaatii kone- ja tuotantokapasiteetin laajamittaista uusimista. Tämä edellyttää kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan sovitettua tukea uusien energiatehokkaiden, puhtaiden voimanlähteiden, koneiden ja laitteiden sekä laadukkaiden ja kestävien elinkaariratkaisujen hankintaan. Ilmastotavoitteen pohjainen hankintatuki yrityksille edistääkin suomalaisen teollisuuden, rakentamisen ja vähittäiskaupan uusiutumista sekä muutos- ja kilpailukykyä.

Myös julkisen sektorin, kaupunkien ja kuntien hankintakriteerien nopealla mukauttamisella on tärkeä rooli. Rakentamis- ja kunnossapitopalvelut muodostavat merkittävän osan kuntien ja kaupunkien päästöistä. Hiilineutraalius- ja nollapäästötavoitteet vaativatkin hiilijalanjäljen huomioimista hankintakriteerinä sekä ilmastopolitiikan mukaisen ratkaisujen kilpailukykyisen tarjoamisen mahdollistamisen. Yritysten tarjoamat ilmastokestävät ratkaisut eivät saa jäädä toteutumatta esimerkiksi julkisten hankintojen lyhytjänteisen kustannuskriteerien vuoksi.

Omavaraisen sähköntuotannon tukeminen ja pientuotannon alarajan nostaminen

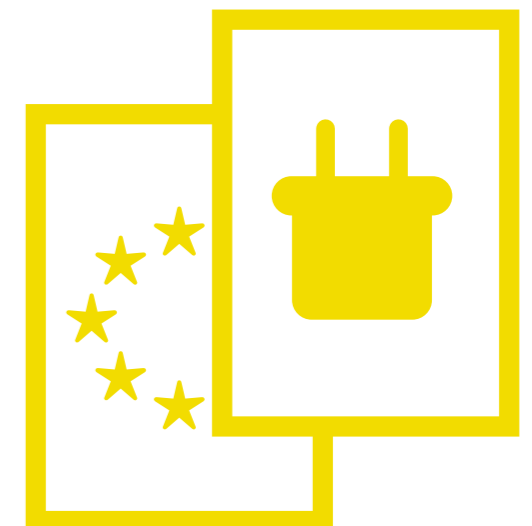
Kaupan toimialalla, kuten myös teollisuudessa, sähkönkulutus kasvaa voimakkaasti tulevina vuosina prosessien sähköistämisen myötä. Suomen hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta, ellei kaikkia mahdollisia uusiutuvan energian tuotantopaikkoja hyödynnetä. Kaupalla on paljon hyödyntämätöntä katto- ja maapintaa, joka voidaan valjastaa uusiutuvan energian tuotantoon.

Sähkön pientuottaja on vapautettu sähköverosta, kun tuotantolaitoksen vuosituotanto on enintään 800 MWh. Käytännössä vapautus sähköverosta tarkoittaa sitä, että pientuottaja saa käyttää tuottamansa sähkön itse tai luovuttaa sen toiselle kulutettavaksi verottomasti. Myös kauppa voi tuottaa sähköä verovapaasti silloin, kun sen sähköntuotanto ei ylitä pientuotannon ylärajaa.

Kaupan alan investointeja päästöttömään energiantuotantoon on mahdollista tukea korottamalla pientuotannon alarajaa. Yrityksille annettavaa tukea rajoittaa vähämerkityksistä eli niin sanottua de minimis -tukea koskeva komission asetus (komission asetus 1407/2013), jonka mukaan yritys voi saada de minimis -tukea enintään 200 000 euroa kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Kaupan ala ja muut palveluyritykset kuuluvat teollisuudesta poiketen sähköveron 1-luokkaan, jossa sähköveroa maksetaan 2,253 snt/kWh. Kyseisellä sähkön hinnalla nykyistä vuosituotannon rajaa olisi mahdol-

lista nostaa de minimis -tukea koskevan EU asetuksen sallimissa rajoissa 2 900 MWh:iin.

Euroopan komissio julkisti 11.12.2019 Green deal -ohjelman, jonka tavoitteena on luoda vuoteen 2050 mennessä Euroopasta maailman ensimmäinen ilmastoneutraali maanos, hidastaa maapallon lämpenemistä ja lieventää lämpenemisen vaikutuksia. Jotta kunnianhimoisen tavoite saavutetaan, tulee EU-alueella hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti uusiutuvan energian eri tuotantovaihtoehdot sekä tarkastella uudelleen aikanaan asetettujen de minimis -rajojen soveltuvuutta uusiin kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin nähden.

Kansainvälisten verkkoalustojen ja EU:n ulkopuolisten toimijoiden vastuiden lisääminen

Kotimainen kauppa kärsii epäreilusta kilpailuasetelmasta suhteessa kansainväliseen verkkokauppaan ja EU:n ulkopuolisiin toimijoihin. Ongelmat korostuvat tuoteturvallisuus- ja kemikaalisääntelyn, kuluttajansuojan, kierrätyksen, jätelain, arvonlisäverotuksen, vähäarvoisten tuotteiden tullauksessa ja kansainvälisen postin sääntöjen osa-alueilla. Ne tulisivat asettaa vastuuseen EU-lainsäädännön noudattamisesta joko säätämällä alustoille velvollisuus vastata niillä tarjottavien tuotteiden ja palveluiden lainmukaisuudesta, muuttamalla sektorilainsäädäntöä tai näiden yhdistelmällä.

Lisäksi tehokkaasti toimiva markkinavalvonta ja muu viranomaisvalvonta ovat tärkeässä roolissa EU:n ulkopuolisen verkkokaupan epäkohtien kitkemisessä. Kansainvälisen verkkokaupan kilpailuasetelma tulee pitää mielessä, kun kotimaista sääntelyä laaditaan. Mikäli puhtaasti kansallista sääntelyä annetaan, sitä tulee käytännössä voida soveltaa myös EU:n ulkopuoliseen verkkokauppaan. Myös UPU-postisopimus tulee muuttaa Suomen kannalta reilummaksi.

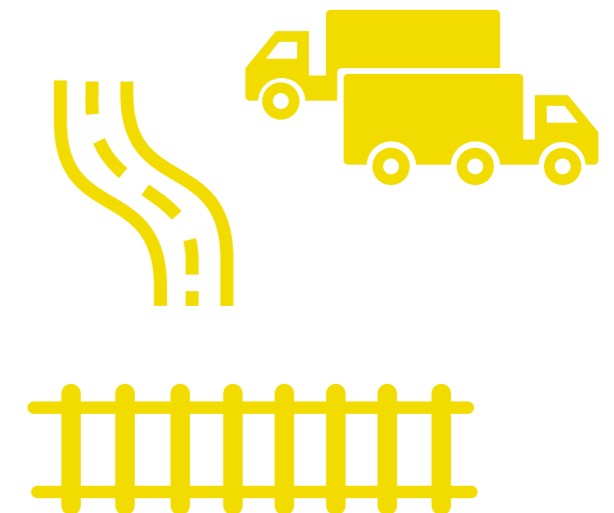
Liikenteen ja infrastruktuurin kehittämisen pitkäjänteisyyden varmistaminen sekä kaavoituksen ilmastokestävyys

Kaupan ala on riippuvainen sekä työvoiman liikkuvuudesta että tavaravirtojen sujuvuudesta niin kotimaassa kuin rajojen yli. Suomen liikenneinfran kilpailukenttä on täysin globaali, ja liikenteen kehittäminen vaatii pitkäjänteistä, yli hallituskausien menevää strategista suunnittelua ja rahoitusta.

Hallituskausittain muuttuva liikennepoliitikka ei luo vakautta vaan pikemminkin estää investointeja ja lisää epävarmuutta. Pitkän aikavälin näkymä ja sen johdonmukainen toteuttaminen ovat kaupan yrityksille tärkeitä. Kauppa toimii ja palvelee valtakunnallisesti koko Suomea, ja tarvitaan ratkaisuja, jotka mahdollistavat sujuvan liikkumisen ja kuljetukset valtakunnallisesti.

Fossiilittoman liikenteen kehittämistä ei tule lukita yhteen käyttövoimaan. Siirtymä vaatii avointa, kaikkien vähäpäästöisten käyttövoimien, ml. sähkö, kaasu, biopolttoaineet, vety ja eri hybridivoimalinjat, tarkastelua ja tasapuolista kohtelua mm. verotuksen suhteen. Tämä edelleen turvaa koko Suomen etua ja kaupan palvelujen kehitystä myös kasvukeskusten ulkopuolella.

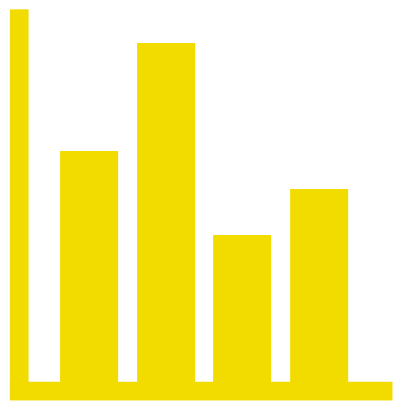
Maankäyttöä ja rakentamista ohjaavalla kaavoituksella on merkittävä vaikutus niin yhdyskuntarakenteeseen kuin maaperän päästöihin. Tiivis yhdyskuntarakenne, jossa palvelut ovat lähellä asiakkaita, edesauttaa ilmastokestäviä elämäntyyliä ja esimerkiksi kuljetusten optimointia. Ilmastokestävä kaavoitus mahdollistaa kuntien ja kaupunkien hiilinielujen maksimoinnin ja samaan aikaan turvaa kaupan palvelujen tasavertaisen saatavuuden.

Tilastointia tulee tarkentaa ja parantaa

Se määrätietoinen päästövähennystyö, johon kauppa on sitoutunut, vaatii tuekseen tarkempia toimiala- ja toimintokohtaisia tilastoja. Erityisesti sähkön ja lämmön käyttöön sekä kuljetuksiin ja kiertotalouteen liittyviä tilastoja tulee merkittävästi parantaa. Luotettava viranomaispohjainen aineisto mahdollistaisi tehokkaamman, yhteismitallisten toimien kohdentamisen ja vaikutusten vertailukelpoisen raportoinnin eri toimialojen kesken.

"Erityisesti sähkön ja lämmön käyttöön sekä kuljetuksiin ja kiertotalouteen liittyviä tilastoja tulee merkittävästi parantaa."

5

Riskit & epävarmuudet

Riskit ja epävarmuudet

Ilmastonmuutoksen riskit yhteiskunnalle ja liiketoiminnalle ovat laajalti tunnistettuja. Resilienssi, varautuminen ja kestävyys ovat kaikki korostuneet yritysten strategisessa ja operatiivisessa suunnittelussa. Kauppa onkin pitkäjänteisesti sitoutunut ilmastonmuutoksen ja siitä seuraavien ilmatoriskien torjuntaan. Selvitysten mukaan (mm. Vaasan yliopiston suuryrityskysely ilmastotoimista) *"erityisesti kaupan yrityksillä on motivaatio korkealla. Siellä seurataan kuluttajien ajattelua ja arkea, jolloin ilmastoteot ovat yritysten kannalta erityisen tärkeitä."*

Ilmatoriskeihin varautuminen hyödyntää varautumista muihin riskeihin. Esimerkiksi pandemiat ja konfliktit edellyttävät jatkuvaa tuotantoketjujen varmistamista ja saattavat tulevaisuudessa johtaa hankintojen maantieteelliseen uudelleenarviointiin. Muutoskyvykäs kauppa voi myös oikein toimiessaan tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja vastata ketterästi asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin.

Siirtymä hiilineutraaliin kauppaan sisältää kuitenkin selkeitä riskejä ja epävarmuuksia, joita niin alan yritykset, koko toimiala sekä sääntely-ympäristö joutuvat huomioimaan. Nämä riskit liittyvät sekä yritysten kilpailukyyn että poliittiseen päätöksentekoon.

"Ilmatoriskeihin varautuminen hyödyntää varautumista muihin riskeihin."

Kilpailukykyyn liittyvät riskit ja epävarmuudet

- Kotimaiseen kauppaan kohdistuva yksipuolinen sääntely, joka heikentää kansainvälistä kilpailukykyä.
- Epäreilu ja epätasaisesti jakautuva kustannustaakka, joka kohdistuu suomalaisiin edelläkävijäyrityksiin.
- Korkea sähköveroluokka, joka jarruttaa kaupan toimintojen sähköistymistä.
- Ympäristövaikutukseltaan heikompien tuotteiden aiheuttama epäreilu kilpailuetu, erityisesti kansainvälisten verkkoalustojen EU:n ulkopuolelta myytävien tuotteiden osalta.
- Tutkimus- ja kehitysinvestointien ohuus.
- Asiakkaiden luottamus ilmastotoimiin heikkenee, jos yritysten konkreettiset teot jäävät puheiden ja lupausten tasolle.

"Asiakkaiden luottamus ilmastotoimiin heikkenee, jos yritysten konkreettiset teot jäävät puheiden ja lupausten tasolle."

Poliittiseen päätöksentekoon liittyvät riskit ja epävarmuudet

- Yli hallituskausien menevä toimenpidekehys puuttuu ja ennustettavuus heikkenee.
- Toimenpidevaatimukset asettuvat epärealistiselle aikajanelle, ilman siirtymää tukevia politiikkatoimenpiteitä.
- Kompensaatio saa liian suuren roolin tiekarttatoissa päästövähennysten sijaan, ja kompensaatiomahdollisuuksia ei käytännössä riitä kaikille toimijoille.

Riskeistä ja epävarmuuksista huolimatta suomalainen kauppa on osoittautunut erittäin muutoskyvykkääksi toimijaksi. Tätä todistaa kaupan kyky rakentaa suomalaista hyvinvointia radikaalisti muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa asiakaskäyttämisen digitalisaatio muuttaa kaupan rakenteita ja toimitusketjua, siirtyminen kiertotalouteen asettaa uusia elinkaarivaatimuksia, kansainvälinen kilpailu on rajatonta ja kaupan osaamisvaatimukset uudistuvat jatkuvasti.

6

Uusiutuva kauppa 2035 -tiekartta

Prosessi ja ohjausryhmätyöskentely

Uusiutuva kauppa 2035 -tiekarttaprosessia ohjasivat seuraavat periaatteet:

- Tiekartta toimii kaupan alan yritysten äänenä ilmastonmuutoksen torjunnassa.
- Kaupan omien päästöjen lisäksi huomio kiinnitetään kaupan kädenjälkeen.
- Ohjausryhmätyöskentely on aktiivista, avointa ja työpajapohjaista.

Ohjausryhmän kokouksia järjestettiin neljä kertaa vuosien 2019 ja 2020 aikana. Lisäksi 10.3.2020 järjestettiin laajennettu Mahdollisuustyöpaja yhteistyössä Palvelualojen ammattiliitto PAMin kanssa. Tässä työpajassa osallistujat kartoittivat ja analysoivat ilmastonmuutoksesta ja sen torjunnasta aiheutuvia muutoksia kaupan alan liiketoiminnalle sekä sen luomia uusia edelläkävijämahdollisuuksia suomalaisille kaupan toimijoille.

Uusiutuva kauppa 2035 -ohjausryhmä:

Mari Kiviniemi, toimitusjohtaja, Kaupan liitto ry ja tiekartan ohjausryhmän puheenjohtaja
Senja Forsman-Katainen, vastuullisuuspäällikkö, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK (1.2.2020 alkaen)
Bate Ismail, ekonomisti, Kaupan liitto ry
Matti Kalervo, vastuullisuusjohtaja, Kesko Oyj
Outi Kettunen, liiketoiminnan kehitysjohtaja, Logisnext Finland Oy (entinen Rocla Solutions Oy)
Elina Laine, toimitusketjujohtaja, Varusteleka Oy

Ilkka Nieminen, johtaja, Päivittäistavara-kauppa ry
Marja Ola, johtava asiantuntija, Kaupan liitto ry ja tiekartan projektivastaava
Pia Pere-Vanhanen, viestintäjohtaja, Kaupan liitto ry
Lea Rankinen, vastuullisuusjohtaja, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK (31.1.2020 saakka)
Risto Salo, toimitusjohtaja, Tuote- ja palvelukaupan yhdistys ETU
Markku Uitto, toimitusjohtaja, Teknisen Kaupan Liitto ry

Yhteistyössä Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n kanssa 10.3.2020 järjestettyyn Mahdollisuustyöpajaan osallistuvat ohjausryhmän lisäksi seuraavat henkilöt:

Marianne Friman, sopimusasiantuntija, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Mika Honkanen, neuvotteleva virkamies, Työ- ja elinkeinoministeriö
Katri Koistinen, yliopistonlehtori, Kuluttajatutkimuskeskus, Helsingin yliopisto
Petri Nietula, toimitusketjujohtaja, Broman Group Oy
Pilvi-Sisko Riikonen, viestintäpäällikkö, Lidl Suomi ky

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n elinkeinopoliittinen asiantuntija **Katri Jakosuo** on osallistunut sekä Mahdollisuustyöpajan suunnitteluun että kartan sisällön ideointiin ja kommentointiin.

Tiekarttatyötä fasilitoi Demos Helsinki Oy:n asiantuntijatiimi:

Tuuli Kaskinen, konsultatiivisen työn johtaja
Louna Laurila, vanhempi konsultti
Petteri Lillberg, vanhempi konsultti
Annina Orasmaa, vanhempi konsultti
Henrik Suikkanen, vanhempi konsultti

Asiantuntija- haastattelut ja kommentointi

Ohjausryhmätyöskentelyn lisäksi työssä on erikseen haastateltu seuraavia asiantuntijoita:

Bate Ismail, ekonomisti, Kaupan liitto

Matti Kalervo, vastuullisuusjohtaja, Kesko Oyj

Jouni Keronen, toiminnanjohtaja,
Climate Leadership Coalition ry

Outi Kettunen, liiketoiminnan kehitysjohtaja,
Logisnext Finland Oy (entinen Rocla Solutions Oy)

Jaana Kurjenoja, pääekonomisti, Kaupan liitto

Elina Laine, toimitusketjujohtaja, Varusteleva Oy

Markku Muuronen, toimitusjohtaja, Oy Danfoss Ab

Petri Nietula, toimitusketjujohtaja, Broman Group Oy

Lea Rankinen, vastuullisuusjohtaja, Suomen
Osuuskauppojen Keskuskunta SOK

Tuuli Sarvilinna, VP Business Development &
Global Marketing, Danfoss Drives (Vacon Oy)

Tiekarttatyötä ja sen eri vaiheita ovat lisäksi kommentoineet Kaupan liiton hallitus sekä ympäristövaliokunta ja vastuullisuusvaliokunta.

Tiekarttatyön rahoittajina toimivat Kaupan liiton ohella Tuote- ja palvelukaupan yhdistys ETU ry, Päivittäistavarakauppa ry, Teknisen Kaupan Liitto ry ja Palvelualojen ammattiliitto PAM.

Julkaisun kuvat: s. 2 Folio Bildbyrå / Helena Bonnevier,
s. 7 Folio Bildbyrå / Kentaroo Tryman, s. 15 Folio Bildbyrå /
Maskot, s. 24 Scandinav Bildbyrå / Scandinav,
s. 27 Scandinav Bildbyrå / Christian Ferm, s. 29 123RF,
s. 40 Sergey Nivens, s. 43 Tuukka Mielonen, s. 47 123RF /
alandy, s. 51 Logisnext Finland Oy / Mitsubishi Logisnext
Europe Oy / Jukka Nuutinen

etu
Tuote- ja palvelukaupan yhdistys

Päivittäistavarakauppa ry PTY

TEKNINEN KAUPPA

Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä ja ylivoimaisesti suurin nuorten työllistäjä. Sen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on kymmenen prosenttia. **Kauppa on myös elinkeinoelämän suurin veronmaksaja ja yksi suurimmista investoijista.**

KAUPAN LIITTO

Kaupan liitto
Eteläranta 10
PL 340, 00131 Helsinki
Puhelin (09) 172 850
www.kauppa.fi
kauppa@kauppa.fi
Twitter: @kauppa.fi